

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет з питань правової політики

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.: 255-35-84

В И С Н О В О К

щодо проекту Закону про внесення змін
до Закону України «Про судоустрій і статус суддів»
щодо територіальної юрисдикції місцевих судів на території України
до прийняття закону щодо зміни системи місцевих судів на території України
у зв'язку із утворенням (ліквідацією) районів
(реєстр. № 3025а від 27 серпня 2020 року)

За дорученням Голови Верховної Ради України від 28 серпня 2020 року Комітет Верховної Ради України з питань правової політики розглянув на своєму засіданні проект Закону про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо територіальної юрисдикції місцевих судів на території України до прийняття закону щодо зміни системи місцевих судів на території України у зв'язку із утворенням (ліквідацією) районів (реєстр. № 3025а від 27 серпня 2020 року), поданий народними депутатами України Демченком С.О., Костіним А.Є. та іншими, (далі – Законопроект) та встановив таке.

Як зазначено у пояснювальній записці до Законопроекту, його метою є приведення у відповідність кількості судів України до кількості новостворених районів згідно із Постановою Верховної Ради України № 807-ІХ від 17 липня 2020 року «Про утворення та ліквідацію районів».

Для досягнення поставленої мети Законопроект пропонується тимчасово визначити питання здійснення місцевими судами своїх повноважень у межах раніше визначеної (до утворення (ліквідації) районів відповідно до зазначеної Постанови) територіальної юрисдикції, але не пізніше 1 січня 2022 року.

Розглядаючи Законопроект, а також в цілому підтримуючи необхідність усунення законодавчих прогалин та колізій в системі судоустрою, Комітет з питань правової політики вважає за доцільне зазначити наступне.

Згідно з приписами статті 8 Основного Закону України в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Одним з елементів верховенства права є принцип правової визначеності, яким передбачається, що юридичні норми повинні бути чіткими, ясними і недвозначними, оскільки інше не може забезпечити їх однакове застосування та не виключає необмеженості трактування у правозастосовній практиці.

Прийняття законів належить до повноважень Верховної Ради України як єдиного органу законодавчої влади в Україні (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85 Конституції України).

Питання судоустрою та судочинства визначаються виключно законами України; судоустрій в Україні будується за принципами територіальності та спеціалізації і визначається законом (пункт 14 частини першої статті 92, частина перша статті 125 Основного Закону України).

До того ж, положеннями частин першої та третьої статті 19 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02 червня 2016 року № 1402-VIII (далі – Закон) визначено, що суд утворюється і ліквідується законом. Місцезнаходження, територіальна юрисдикція і статус суду визначаються з урахуванням принципів територіальності, спеціалізації та інстанційності.

Підставами для утворення чи ліквідації суду є зміна визначеної цим Законом системи судоустрою, необхідність забезпечення доступності правосуддя, оптимізації видатків державного бюджету або зміна адміністративно-територіального устрою (частина четверта статті 19 Закону).

Отже, подальше приведення системи судів у відповідність із адміністративно-територіальним поділом узгоджується з приписами Конституції України та положеннями Закону.

Крім того, члени Комітету погоджуються з позицією суб'єктів права законодавчої ініціативи щодо важливості прийняття зазначеного Законопроекту, який покликаний забезпечити гарантування права на доступ до суду, яке закріплено у статті 55 Конституції України та впливає з частини першої статті 6 Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, які зобов'язують державу передбачити можливість безперешкодного звернення громадян до суду за захистом своїх прав.

Разом з тим, Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України та Інститут законодавства Верховної Ради України висловлюють свої зауваження до цього Законопроекту.

Так, у зазначених експертних висновках вказується, що положення Законопроекту, яким пропонується доповнити розділ XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону новим пунктом 3-1 та встановити, що до прийняття закону щодо зміни системи місцевих судів на території України у зв'язку із утворенням (ліквідацією) районів відповідні місцеві суди продовжують здійснювати свої повноваження у межах раніше визначеної (до утворення (ліквідації) районів згідно з Постановою Верховної Ради України № 807-IX від 17 липня 2020 року «Про утворення та ліквідацію районів») територіальної юрисдикції, але не пізніше 1 січня 2022 року, сформульовано дещо некоректно. З огляду на приписи частини першої статті 19 Закону, якими визначено, що суд утворюється і ліквідується законом, до набрання чинності відповідним законом зміна існуючої системи судів та території України є неможливою. Визначення Законопроектом граничного строку, до закінчення якого місцеві суди діятимуть в межах раніше визначеної територіальної юрисдикції, не має наслідком зміну системи місцевих судів на території України. В той же час, прийняття закону Верховною Радою України не означає його негайного

набрання чинності, що може тривати у часі і становитиме ризики правової невизначеності в організації діяльності судів.

Крім того, у висновках звертається увага на положення, передбачені розділом II Законопроекту, якими пропонується рекомендувати Президентові України внести на розгляд Верховної Ради України проект Закону щодо зміни системи місцевих судів на території України у зв'язку з утворенням (ліквідацією) районів; а Вищій раді правосуддя до прийняття закону щодо зміни системи місцевих судів на території України у зв'язку з утворенням (ліквідацією) районів – вжити організаційних заходів до забезпечення роботи судів у районах, ліквідованих Верховною Радою України. Оскільки такі рекомендації не становлять предмету законодавчого регулювання, відповідно вони не узгоджуються із Правилами оформлення проектів законів та основними вимогами законодавчої техніки.

Вища рада правосуддя також в цілому підтримує Законопроект, при цьому зазначаючи про необхідність врахування викладених у консультативному висновку даного органу застережень щодо цього проекту.

На підставі викладеного вище Комітет з питань правової політики вирішив:

1. Рекомендувати Верховній Раді України проект Закону про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо територіальної юрисдикції місцевих судів на території України до прийняття закону щодо зміни системи місцевих судів на території України у зв'язку із утворенням (ліквідацією) районів (реєстр. № 3025а від 27 серпня 2020 року), поданий народними депутатами України Демченком С.О., Костіним А.Є. та іншими, за результатами розгляду в першому читанні прийняти за основу та в цілому як закон в такій редакції:

«ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо територіальної юрисдикції місцевих судів на території України до прийняття закону щодо зміни системи місцевих судів на території України у зв'язку із утворенням (ліквідацією) районів

Верховна Рада України п о с т а н о в л я є:

І. Розділ XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (Відомості Верховної Ради України, 2016 р., № 31, ст. 545 із наступними змінами) доповнити новим пунктом 3¹ такого змісту:

«3¹. До набрання чинності законом України щодо зміни системи місцевих судів на території України у зв'язку із утворенням (ліквідацією) районів відповідні місцеві суди продовжують здійснювати свої повноваження у межах територіальної юрисдикції, визначеної до набрання чинності Постановою Верховної Ради України від 17 липня 2020 року № 807-ІХ «Про утворення та ліквідацію районів», але не пізніше 1 січня 2022 року».

II. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

2. Запропонувати Президентові України внести на розгляд Верховної Ради України проект Закону України щодо зміни системи місцевих судів на території України у зв'язку з утворенням (ліквідацією) районів.

3. Запропонувати Вищій раді правосуддя до прийняття закону щодо зміни системи місцевих судів на території України у зв'язку з утворенням (ліквідацією) районів вжити організаційних заходів до забезпечення роботи судів у районах, ліквідованих Верховною Радою України».

2. Доповідачем від Комітету з цього питання під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України визначити Голову Комітету Костіна А.Є.

Голова Комітету

А.Є. КОСТІН

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: Костін Андрій Євгенович
Сертифікат: 58E2D9E7F900307B0400000053E22E00CC878200
Дійсний до: 16.03.2022 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
№ 04-26/03-2020/177058 від 06.10.2020

221597